

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: ION N. CESĂRESCU

A B O N A M E N T U L

Pe an, în România	30 lei
6 luni	16 "
3 luni	8 "
Străinătate: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni	

A P A R E

De două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA & ADMINISTRAȚIA

București, CALEA RAHOVEI—5

Lângă Palatul justiției

TELEFON No. 748

S U M A R :

Magistratura ideală — Libertatea individuală, de d-l N. C. Schina;

JURISPRUDENȚĂ ROMÂNĂ:

Curtea de casație, secția I: *Natanail Grideanu cu Ghiță Vasiliu*;Idem, secția III: *Vasile Dumitrescu cu Ministerul de Interne*;Curtea de apel Iași, secția II: *Regina Goldsman cu Alex. Teodoreanu*;Trib. Botoșani: *Eugenia Szep cu Sub-locot. Constantin Gheorghiu, cu o Observație*;

Bibliografie.

MAGISTRATURA IDEALĂ

Libertatea individuală

În orî-ce Stat civilizat și care se respectă cât de puțin, se admite cu greu ca un membru din magistratură, fie el cât de neînsemnat, să poată fi bănuit de cea mai mică parțialitate, de oare-ce magistratura încarnează în ochii popoarelor civilizate cea mai înaltă idee a justiției omenești. Pentru aceasta, în toate Statele care înțeleg rolul și misiunea magistratului, se cere știința, experiența și în tot-deaună cea mai scrupuloasă imparțialitate. Acolo nu vine în mintea nimănui ideea că magistratul poate să se incline înaintea ordinelor superioare, chiar acelea cari ar putea să vină de la un a-tot-puternic, orî-care ar fi el, rege ori împărat. În țările occidentale, cea mai mare injurie care se poate face unui magistrat este a-i da să înțelegă (căci nici odată nu se îndrăznește a i se zice în față) că a procedat sub impresiunea și influența unor curente oare-cari; și cred, că un astfel de magistrat nu ar esita un moment a urmări în justiție, a-l supune vendictei publice și disprețului tuturor, pe acela care l-a bănuit astfel, de oare-ce magistratul trebuie să fie ca și femeia lui Cesar: nici măcar bănuit. Acesta este spectacolul încurajător pe care ni-l dă popoarele civilizate, de oare-ce au conștiință că magistratura, deși e instituțiune omenească, ține sub o oare-care formă de înaltă justiție divină,

pentru care are și trebuie să aibă cel mai profund respect. Magistratul, într-adevăr, trebuie să se considere *Ministrul* omeneșc al acestei justiții eterne, care dă fie-căruia aceea ce i se cuvine, care protejează văduva și orfanul, pe cel tare și pe cel slab, deosebește dreptul de nedrept, fără a avea în vedere persoanele, fără a se supune celor mai mici presiuni, orî de unde ar veni ele, inspirându-se numai de știința și conștiința sa. Astfel trebuie să fie magistratura, astfel o consideră unele popoare, care înțeleg rolul și misiunea în Stat și unde guvernele și guvernările privesc magistratul ca fiind intangibil, pe lângă cari tentativele de intimidare ar fi atât de sever relevate, în cât puternicul său Ministrul, care ar face nenorocita încercare să le exercite, s'ar vedea imediat isgonit, victimă a disprețului public. La cele alte națiuni, deși puține la număr, și de ale căror exemple ar trebui să ne inspirăm, pentru-ca justițiabilul să poată avea încredere în magistratul său, el se alege dintre cei mai distinși elevi eșii din Universități, și numai după ce au trecut un concurs serios, el intră și pătrunde încetul cu încetul în carieră, inspirându-se după exemplele marilor demnitari și a distinșilor jurisconsulți și, după exemplul lor, lucrează conștiincios pentru a dobîndi știința, fruct al experienței predecesorilor săi. Treptat el urmărește scopul, opera de moralitate, sue gradele carierei și ajunge la înalte funcțiuni câștigate prin zel, iar nu prin lingușiri făcute reprezentanților puterilor publice, stabilit fiind, că magistratura se găsește de-asupra tuturor fluctuațiunilor politice. De altfel, inamovibilitatea, cu înaintarea pe loc, îl sustrage pentru tot-d'a-una acestor influențe nefaste și, orî cât de mic judecător ar fi el, are curagiul opiniei față de Ministrul, sau superiorul său erarhic. La aceasta se mai adăogă că apunamentele sale sunt de așa fel în cât, fără a-i permite a face lux, el poate face față exigențelor sociale, poate întreține în mod onorabil familia sa și respinge cu dispreț propunerile sau speranțele unei soarte mai bune. Devotat și sclav al datoriei el și urmează în mod demn cariera, folosindu-se de inteligența

șefilor săi pentru a câștiga, printr'un stagiū conștiincios, treptele glorioase ale magistraturei înalte. Și această magistratură este atât de universalmente stimată, în cât nu este un părinte de familie care să nu-și facă o glorie și o onoare de a-l admite în casa sa și a-l considera egal celor mai nobili și mai bine titrați. În acele țări, nobleța robei și nobleța spadei sunt puse pe acelaș plan. În orî-ce cas idea magistratului integru este atât de bine infiltrată în spiritul tuturor, că vedem resumat tot respectul ce i se datorește în cuvintele morarului din «Sans-Souci» adresate regelui Frederic Cel Mare: sunt încă judecători la Berlin. Și pentru-ce? Pentru-că magistratura de lungi secole, printr'o tradițiune constantă, care îi face cel mai glorios merit, a știut să câștige stima prin știința, conștiința și independența sa. Egală pentru toți, legea este aplicată tuturor, și a-tot-puternicii chiar nu scapă controlului vigilant al acestei justiții care trebuie să considere oamenii ca fiind egali înaintea lui Dumnezeu și înaintea legii, și care, după cum spunea Napoleon III, liniștește pe cei buni și face să tremure pe cei răi.

Să fie oare tot astfel la noi? Diferitele clase ale Societății: de sus, de mijloc și de jos, au ele pentru magistratură respectul pe care ar trebui să 'l aibă pentru cea mai înaltă expresiune a justiției divine exercitată de reprezentanții săi? Las pentru moment altora să răspundă la această întrebare, rămânând să o desvolt în mod mai amănunțit la o altă ocaziune (*).

* * *

Dintre bunurile pe care omul le posedă, acela la care ține mai mult și pentru care este în stare a întreprinde totul, pentru a 'l obține și menține, este desigur libertatea: libertatea de a gândi, libertatea de acțiune. Cum însă omul trăiește în Societate, această libertate nu se poate desfășura în toată, întinderea ei de oare-ce condițiunea esențială și limita ce 'i se pune este aceea de a nu aduce o vătămare celor-l'alți; astfel se explică acest morman de legi codificate, de natură a garanta acest bun prețios tuturor individualităților trăind în Societate. Pentru aceasta, aceeași Societate, a încredințat unora din aceste individualități din care se compune, dreptul și puterea de a face să se respecte libertatea fie-căruia și a pune o stavilă acelor care 'și închipuiesc că le este permis a face tot ceea-ce imaginațiunea lor poate inventa. Libertate pe de o parte, reglementațiune pe de altă parte: iată baza orî-cărei Societăți civilizate. Or, magistratura nedatorindu-și existența

de cât pentru a face să se respecte drepturile tuturor, libertatea individuală ar trebui să fie considerată, în spiritul orî cărui magistrat, ca o chestiune cât se poate de delicată și atât de greă de atins în cât să nu facă uz de prerogativele ce le-gile 'i conferă, de cât în cazurile cele mai grave și numai când interesul general o cere. Un inculpat poate, la prima impresiune, să pară vinovat dacă o serie de circumstanțe defavorabile se întorc în contra sa, nu este mai puțin adevărat, însă, că aceste constituiesc aparența, și, ca toate aparențele, pot fi înșelătoare și da loc la erori judecătorești. Pentru aceasta, trebuie ca magistratul să recurgă numai în extrem la asemenea măsuri, iar nu să facă din excepțiune o regulă ce se admite astăzi în mod obicinuit. Primele investigațiuni se încep prin arestarea inculpatului; în urmă vin cercetările și tot ce urmează a se face pentru a se ajunge la stabilirea faptelor și la descoperirea adevărului. Aceasta constituie, după părerea mea, o atingere a libertății individuale.

Fie el din clasa de sus sau de jos, cetățeanul are dreptul de a se proclama liber și când este târât înaintea tribunalelor el poate și trebuie să strige din toate puterile sale: *civis romanus ego sum*. Dacă ar fi altfel am putea compara legislațiunea noastră cu aceea a autocrației sau a regimului bunului plac. Deci, cel care, întemeindu-se pe aparențe, atinge libertatea individuală, cade sub lovitura desaprobarii publice. Dese ori se întâmplă ca inculpații, cari pot invoca cu succes neculpabilitatea lor, să fie considerați ca culpabili și imediat arestați numai pe temeiul unei simple înformațiuni, a unui moment de rea dispozițiune a judecătorului, a unui ordin, câte odată, unui răspuns nehibzuit dat într'un moment de surescitare nervoasă. Dacă mai târziu inocența inculpatului este vădită, legile noastre sunt astfel alcătuite în cât nu permit victimei să obțină repararea prejudiciului moral și material ce pe nedrept l'a încercat. Noi magistrații, trebuie să ne reamintim în fie-care moment că suntem apărători ai ordinii publice și a acelei mai frumoase și scumpe prerogative a omului: libertatea. Pentru aceasta, prima datorie a magistratului instructor este de a cerceta, în mod minuțios, seriozitatea acuzațiunii și a pătrunde în adâncul lor toate elementele de instrucțiune din complexul căroră, numai, se poate forma convingerea intimă care constituie și trebuie să constituie baza acuzațiunii. Nu trebuie să considerăm și să tratăm ca culpabil pe inculpat, de cât după ce el a fost judecat, altfel se întâmplă ca el să cadă victima pasiunilor omenești, câte-odată a celor mai urâte, și care, în multe împrejurări, se deslănțuiesc contra unui singur om astfel, în cât acțiunile sale cele

(*) În cursul lunii Ianuarie D-l N. Schina va ține o conferință asupra «Idei de Justiție» la Teatrul Național din Iași.
(N. R.)

mai laudabile sunt denaturate cu desăvârșire, și nevinovatul trece drept vinovat.

Cele mai multe erori judecătorești, involuntare, trebuește să adăogăm, sunt provocate de deposițiunile martorilor făcute înaintea justiției.

Orî-cine a urmărit cu oare-care atențiune ședințele tribunalelor, interogatoriile judecătorului de instrucțiune, aș putut, de sigur, să'-și dea seama de dificultățile pe care magistrații le întâmpină pentru a obține mărturisiri conforme cu realitatea, și aceasta nu pentru că «prin definițiune martorii nu sunt sinceri, dar pentru că, de cea mai bună credință, ei se înșală continuu și afirmă erorile în care ei însăși sunt căzuți». Aceasta dovedește, ne zice d-l Vitou, că memoria nu este o facultate absolută, că ea nu ține seamă dintr'un tot de fapte observate din întâmplare, de cât de oare care puncte care 'i-au atras mai bine atențiunea, și împrejurul cărora inconștientul lucrează, stabilește raționamente, și clădește adevărate romane.

În asemenea cazuri, ne spune d-l Binet, directorul laboratorului de psihologie de la Sorbona, autosugestiunea și sugestiunile externe, fără ca să ne dăm seama, joacă un rol considerabil, și aceasta atât este de adevărat în cât, în momentul venit de a face povestirea unui fapt la care am fost martor, inexactitățile se strecoară și iaă în mod natural locul realității.

Nimic nu este mai greu de cât a scrie istoria, istoria contemporană mai ales, pentru că nimic nu este mai greu de cât a obține documente precise și veridice. Dar, fără a intra în domeniul istoriei și menținându-ne la acelea al mărturisirilor, privind afacerile noastre curente, și care servesc de bază în stabilirea judecăților, câtă rezervă este de făcut cu privire la valoarea absolută a deposițiunilor martorilor! Cine poate tăgădui că un judecător de instrucție puțin abil, zice d-l Vitou, poate obține de la un martor sincer aproape tot ceea ce vroește? Când este vorba de mărturisire, negrul devine roșu și albul verde.

Aceasta nu vrea să zică că judecătorul este abusiv sau parțial și că prin mijloace ilicite denaturează deposițiunile. Directorul laboratorului psihologic de la Sorbona ne dă răspunsul: «de cele mai multe ori o interogațiune conține, o sugestiune». Ilustrul profesor a făcut o experiență foarte interesantă pentru a se putea convinge de aceea ce susține și a face evident până la ce măsură un interogatoriū poate sugestiona un martor. Iată metoda urmat de autorul acestei anchete: Unui număr oare-care de copii, el a arătat un carton pe care, d'înainte, a fixat diferite obiecte familiare lor, astfel: un timbru, un nasture, o etichetă, un portret, un desen, etc., și le zicea: «priviți bine acest carton, căci nu 'l voi lăsa de

cât zece secunde, și, când 'l voi retrage, va trebui să-mi descrieți în detaliu tot ceea-ce ați văzut de oare-ce vă voi pune o sumă de întrebări». În virtutea puținului timp dat copiilor a observa cartonul, percepțiunea a fost puțin confusă. Astfel, copilul se găsea în momentul de a face descrițiunea, în mod vădit în aceeași stare mintală ca martorul chemat de magistrat a face o deposițiune asupra unui fapt anterior petrecut și pe care nu 'l poate povesti în detaliu, el neobservându-l cu destulă atențiune în momentul precis când s'a produs.

Experiența astfel preparată, d-l Binet solicită deposițiunile copiilor și căută a reinprospăta suvenirurile lor, fie lăsându-i a face o povestire spontană a impresiunilor lor, fie dirijind declarațiunile lor printr'un interogatoriū.

Din aceste două mijloace de investigațiune, în cât se atinge de veracitatea mărturisirei, valoarea este foarte ne egală. Cea d'întâiū este perfectă, cu toate că este însoțită de deposițiuni ne complete; cea de a doua, din contra, pare să fie din cele mai periculoase, zice d-l Binet.

Pentru a învedera mai bine și a lămuri mai complet explicațiunile sale, voi reproduce, în resumat aceea ce a publicat în «Année psychologique» asupra chestiunei:

«Observai că două proceduri principale pot fi puse în practică, și că aceste două proceduri sunt de o valoare inegală: cel întâiū, este interogatoriul; cel de al doilea, povestirea spontană. Acest din urmă este excelent, pe câtă vreme interogatoriul este periculos ca o armă cu două tăisuri. Întrebând cu un accent stăruitor, ajungi să obții răspunsuri abundente. Dacă vroiți răspunsuri abundente, întrebați! Dar dacă vroiți, mărturisiri fidele, ferți-vă de interogatoriū! Sunt întrebări cari constituiesc formidabile mașini de sugestiune. Ele dictează răspunsul, fără a avea aerul. Presupun că relativ la portretul aflat pe carton, fac copilului următoarea întrebare: portretul avea el o pălărie rotundă sau o pălărie înaltă? timbrul era roșu sau verde? Aceste întrebări conțin în mod implicit afirmațiunea că portretul avea o pălărie și că timbrul avea una din culorile semnalate. În speță, cu ocaziunea experienței noastre, timbrul era albastru, și portretul fără pălărie,

Grație sugestiunei, mulți copii au făcut greșeala la care 'i îndemnam. Au făcut-o de bună credință. În practică, aceasta poate deveni grav, mai ales dacă judecătorul de instrucție nu 'și dă singur seama că a făcut sugestiune, sau dacă nu 'și reamintește exact copriusul întrebărei formulate. Sunt dar o mulțime de erori de temut. Sunt erori de psihologie, de care nu ne dăm seama,

În cabinetul judecătorilor de instrucțiune se face psihologie fără să se știe, și, dese ori, de cea mai rea speță. Este absurd, închee d-l Binet, tot atât de absurd ca în cazul când un bacteriolog își face preparativele sale într'un mediu murdar».

Se vede dar că nu este ușor, spun autori distinși, să faci un interrogatoriu corect unui martor, și se explică fără greutate că pretoriile ascultă atâtea declarațiuni false, dar inconsciente. În realitate, toți autorii sunt asupra acestui punct de acord, că cele mai multe mărturisiri, făcute chiar sub prestare de jurământ, sunt afectate de eroare, astfel în cât, cu drept cuvânt, se poate zice că «eroarea este un element constant, normal, al mărturisirei».

Concluziune: povestirea spontană pe care o persoană o face este desigur mult mai săracă în detalii de cât răspunsurile la întrebări; dar, în schimb, interrogatoriul conține mai multe erori de cât povestirea spontană.

Această chestiune după cum se vede își are importanța ei, și fiind date consecințele grave ce mărturisirea judecătorească pot provoca, imi pare necesar, indispensabil chiar, ca juriștii și psihologii noștri să pună cuvântul lor pentru a ne lumina și a ne instrui. Distinsul profesor de drept penal, D-l I. Tanoviceanu, al cărui glas este cu desăvârșire autorizat, ne-ar putea spune multe și interesante lucruri privitoare la această chestiune.

Puțina mea experiență mi-a permis a constata în parte, toate acestea; greșelile ce și eu am făcut imi par astăzi atât de mari, ușurința cu care, dese ori, am apreciat faptele și deposițiunile martorilor m'a făcut să cad în erori, erori grave, de oare-ce ele atingeau averea, cinstea și libertatea cetățenilor; în cât mă coprinde groaza de răspunderile ce cad asupra capului meu. Nu pot reprobă altfel judecățile date de cât princondemnațiunea ce singur 'mi dau, dictată de conștiință, care imi zice: rău ai făcut.

N. C. Schina

Președinte la Tribunalul Iași.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚE, S. I

Audiența de la 16 Februarie 1905

Președenția D-lui C. C. ȘTEFĂNESCU, Consilier

Natanail Grideanu cu Ghiță Vasiliu ș. a.

Contract de arendare.—Încheerea unui asemenea act de către un terțiu, care a contractat de bună credință, cu un erede aparent.—Validitatea acestui contract.

Din momentul ce este admis în drept că, actele de dispozițiune ale unui erede aparent încheiate cu un terțiu care a contractat cu bună credință sunt valabile, cu atât mai mult trebuie să admitem că, și actele de pură

administrațiune sunt valabile și urmează a'și produce efectele lor legale.

Prin urmare, este valabil un contract de arendare încheiat de un terțiu de bună credință, cu un erede aparent.

Decisiunea 76/905. — Respins recursul făcut de Natanail Grideanu contra decisiunii Curții de apel din Galați, s. I cu No. 116/904, dată în proces cu Ghiță Vasiliu.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier, C. R. Manolescu;

Pe d-l avocat C. Dissescu în desvoltarea motivelor de casare;

Pe d-l avocat P. Poni în combateri.

Deliberând,

Asupra mijlocului de casare:

„Greșită aplicare a principiului respectării actelor făcute, cu moștenitorul aparent, de oare ce în specie este vorba de constituire de drepturi personale“.

Având în vedere decisiunea supusă recursului din care se constată că recurentul de azi Natanail Grideanu, a cumpărat cu act autentic și transcris, o vie cu casă, crama și dependințele ei din com. Pătești, jud. Putna, de la Elisabeta T. Ionescu, Costică I. Nicolau și Anghel I. Nicolau, pe care aceștia o aveau remasă moștenire de pe urma defunctului lor părinte Ivanciu Nicolau; că, Natanail Grideanu, executând acest act de cumpărare, s'a pus prin portărei în posesiunea acelei vii; că, la această executare s'a făcut contestație de către Ghiță I. Vasiliu, intimat azi în recurs, care deținea via în momentul când s'a făcut executarea menționatului act, având-o arendată pe timp de 2 ani, cu începere de la 26 Oct. 1903, de la Costică I. Nicolau, unul dintre vânzătorii, prin contractul autenticat de jud. Ocol Odobeshti sub No. 145/903;

Că, ambele instanțe de fond au admis această contestație ca întemeiată;

Având în vedere că Curtea de fond, pe lângă alte motive pe care și bazează decisiunea sa, se întemeiază și pe aceea că de și contractul de arendare a fost încheiat de arendașul Ghiță Vasiliu numai cu unul din coproprietari, acel contract este valabil ca fiind încheiat de bună credință cu erede aparent;

Considerând că în drept fiind admis că actele de dispozițiune ale unui erede aparent, încheiate cu un terțiu care a contractat de bună credință, sunt valabile cu atât mai mult trebuie a se admite că și actele de pură administrațiune sunt valabile și urmează a'și produce efectele lor legale;

Considerând că în specie Curtea de fond constată în fapt că intimatul Ghiță Vasiliu a contractat arendarea viei în chestiune de bună credință cu erede aparent Costică I. Nicolau;

Considerând că pe baza acestei constatări, cu drept cuvânt a decis că arendarea este valabilă, urmând ca atare să și producă efectele ei, față de cei-l-alți comonștenitori și de recurentul Natanail Grideanu care deține de la dâșii dreptul de proprietate asupra viei cumpărată de el;

Considerând că ast-fel fiind, mijlocul de casare invocat se găsește neîntemeiat.

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚE, Secția III

Audiența de la 29 Noembrie 1905

Președenția D-lui C. C. ȘTEFĂNESCU, Președinte

Vasile D-trescu cu Ministerul de Interne

Contencios administrativ.—Art. 5 al. i din legea din 1 Iulie 1905, modificatoare a legii organice a Curții de

Casație.— Dacă profesorii, cari au fost numiți în baza unui concurs, însă nu sunt declarați inamovibili prin vre-o lege, pot să beneficieze de dispozițiunile acestui text, în cas de depărtare din serviciu. — Inadmisibilitate.

Asemănat art. 5 al. i din legea de la 1 Iulie 1905, modificatoare a legii organice a Curței de Casație, dreptul de recurs la această Înaltă Curte îl au numai funcționarii inamovibili, numiți în mod legal, cari ar fi înlocuiți, mutați sau puși în retragere.

Astfel, un profesor, care a fost numit prin concurs la școala de telegrafie, înființată în baza regulamentului publicat în Monitorul Oficial, No. 68, din 27. Iunie 1898, și care a funcționat în această calitate până la anul 1901, când s'a desființat cea școală, nu se poate plânge la Înalta Curte de Casație s. III-a, pentru faptul că Ministerul de Interne a refuzat să-l numească din nou cu ocazia reînființării acestei școli în Noembrie 1905.

În adevăr, dacă menționatul regulament subordonează, unui concurs prealabil, numirea în funcție, această măsură a fost luată mai mult ca o garanție de capacitate; și, nu se poate deduce că, prin aceasta, regulamentului a voit să proclame inamovibilitatea acestor funcționari, întru cât nu o declară în mod formal.

Decisiunea 83/905.—Respins, recursul făcut de Vasile Dumitrescu, în contra Ministerului de Interne.

Curtea,

Ascultând pe recurent în susținerea recursului;
Pe d-l avocat Sachelarie în combateri.

Deliberând,

Având în vedere recursul făcut de Vasile Dumitrescu prin petiția înregistrată la No. 12094 din 4 Noembrie 1905;
Având în vedere că, prin această petiție, recurentul se plânge că, după ce a funcționat ca profesor, numit prin concurs, la școala de telegrafie, până la anul 1901, a fost îndepărtat, la acea dată, prin faptul că s'a desființat numita școală; că acum, la 1 Noembrie a. c. reînființându-se cea școală, Ministerul refuză a-l numi din nou;

Având în vedere excepția de neadmisibilitate a recursului de față, ridicată de Minister, prin reprezentantul său, și întemeiată pe împrejurarea că recurentul nu era funcționar inamovibil, și deci, nu intră în categoria funcționarilor prevăzuți de art. 5 al. i din legea din 1 Iulie 1905 pentru organizarea acestei Înalte Curți;

Având în vedere dispozițiunile art. 5 al. i din legea din 1 Iulie 1905, modificatoare a legii organice a Curții de casație;

Considerând că, potrivit acestui text, dreptul de recurs îl au numai funcționarii inamovibili numiți în mod legal, cari ar fi înlocuiți, mutați sau puși în retragere în contra legii;

Considerând că, prin regulamentului aprobat prin decret Regal și publicat în Monitorul Oficial No. 68, din 27 Iunie 1898, care organizează această școală de telegrafie, nu se prevede că profesorii numiți prin concurs devin inamovibili;

Că, dacă regulamentului subordonează unui concurs,

numirea în funcție, aceasta nu însemnează că legiuitorul a voit alt-ceva de cât să înființeze o garanție de capacitate, iar nici de cum să confere inamovibilitatea unor atari funcționari;

Considerând că așa fiind, recurentul nu poate beneficia de dispozițiunile art. 5 al. i, și deci recursul de față este inadmisibil;

Pentru aceste motive, Curtea, respinge recursul, etc.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI, Secția II

Audiența de la 19 Ianuarie 1904

Președenția D-lui I. I. VRÂNCEANU, Președinte

Decisiunea No. 5

Regina Goldsman cu Alexandru Teodoreanu

Pact de răscumpărare. — Vinzări. — Dacă asemenea pact trebuie neapărat a fi prevăzut în actul de vânzare.—Vinzare silită efectuată prin mijlocirea tribunalului.—Dacă în asemenea caz vânzarea se poate zice că e făcută cu pact de răscumpărare, când nici în condițiile vânzării, nici în ordonanța de adjudecare nu se prevede asemenea rezervă.—(Art. 1372 C. civil).

Pactul de răscumpărare, fiind o facultate ce și-o rezervă vânzătorul cu ocazia vânzării, constituie o adevărată condiție rezolutorie a actului de vânzare, care trebuie să fie prevăzută în el.

Astfel, nu poate fi vorba de o vânzare cu pact de răscumpărare, când vânzarea se face silnic prin tribunal, fără ca printre condițiunile vânzării, sau prin ordonanța de adjudecare, care formează titlul vânzării să se fi prevăzut rezerva răscumpărării pentru partea expropriată.

Curtea deliberând, și

Văzând apelul făcut în termen de Regina Goldsman contra sentinței Tribunalului Iași, secția I, No. 368 din 13 Octombrie 1903, dată în cauza dintre numita apelantă cu Alexandru Teodoreanu pentru revendicarea unei case situate în Iași, strada Primăriei No. 13 și 15 și strada Căpitan Păun No. 23, acțiune ce i s'a respins ca neîntemeiată;

Văzând sentința apelată, susținerile părților și actele exhibate de ele;

Având în vedere că din susținerile părților și actele produse de ele, în fapt se constată următoarele: Regina Caner și sora sa Diana Rozaner născute Goldsman, asupra caselor lor situate în Iași, strada Primăriei No. 13 și 15 și Căpitan Păun No. 23, a împrumutat cu actele de ipotecă înscrise la No. 58/84 și 40/89 suma de 48000 lei, de la Creditul Funciar Urban Iași, asemenea mai împrumută de la M. Nathaniel Hirș 3450 cu obligația ipotecară înscrisă sub No. 83/93 și în fine de la Al. Teodoreanu suma de 20000 lei cu procente, cu obligația ipotecară înscrisă la No. 490/99; debitoarele neplătind ratele la Credit, nici procentele lui Al. Teodoreanu, acest din urmă a scos în vânzare silnică casele ipotocate, care la 12 Septembrie 1901 s'a adjudecat definitiv asupra sa cu prețul de 55800 lei, care l'a achitat prin aceia că a plătit ratele întârziate la Credit în sumă de 6173 lei 46 bani, a achitat creanța lui Hirș prin împăcare cu 1488 lei 45 bani, și-a reținut cheltuielile de urmărire, iar asupra creanței sale de 20000 lei din prețul adjudecării nu i s'a dat de cât 7968 lei restituindu-se valabilă pentru rest;

Al. Teodoreanu în vedere că nu se îndestulase de întreaga sa creanță din prețul adjudecării și fiind-că casele erau ruinate și aveau absolută nevoie de restaurare și iarna și Sft. Dumitru să apropie în cât era amenințat a rămânea cu ele ruinate și deschiriate dacă ar fi așteptat expirarea termenului de recurs al debi-

toarelor expropriate și apoi să intre în posesiunea lor, a convenit cu acestea să renunțe la dreptul lor de recurs, în schimb la 14 Septembrie 1901 le-a dat o declarație autenticată de Tribunalul Iași, secția III-a sub No. 1891/901 prin care declară ca adjudecat, că se îndatorește în termen de 2 ani, adică până la 14 Septembrie 1903, să înapoiască surorilor Caner și Rozanes casele adjudecate, dacă îi vor restitui ratele întârziate ce avea a plăti la Credit, suma de 20000 lei cu procente cuprinse în obligația sa ipotecară, cu toate cheltuielile de judecată, toate cheltuielile ce le va face cu restaurarea caselor și atenanșelor lor, obligate fiind a primi dăsele compturile ce le va prezenta el (adjudecatarul) procentele urmând a fi reduse din chiriiile ce le va încasa Teodoreanu, expropriatele se vede a primit această promisiune unilaterală de o nouă vânzare făcută de către adjudecatarul Teodoreanu, măcar că ea era posterioară vânzării (adjudecării) și nici fusese prevăzută între condițiile de vânzare și în ordonanța de adjudecare, și la 19 Septembrie 1901 expropriatele declară Tribunalului de urmărire că consimt a se elibera ordonanța definitivă adjudecatului Al. Teodoreanu recunoscându-l de singur și definitiv proprietar asupra caselor în cesiune și că renunță la recurs în Casație asupra acestei adjudecări și a ordonanței ce i se va da fără să facă vre-o mențiune de declarația ce le-o dăduse și lor Teodoreanu la 14 Septembrie 1901, Teodoreanu scoate ordonanța, să pune în stăpânirea imobilului adjudecat, 'l restaurează complet cu bani și cum crede mai bine ținând compturi de tot ce a cheltuit ;

În August 1903 Regina Goldsman prin o somație face cunoscut lui Al. Teodoreanu de a 'i revinde casele conform obligației ce s'a luat prin declarația autenticată sub No. 1891/901, Teodoreanu tot prin somație îi face cunoscut că e gata a se executa dacă îi va plăti toate sumele ce i se datoresc arătându-i anume la cât se urcă, Regina Goldsman în loc de a se conforma îi face o altă somație cu No. 893 din 11 August 1903 ca răspuns la arătările și compturile sale spunându-i că compturile nu sunt exacte, că încasările sunt micșorate și cheltuielile încărcate și că în loc de a 'i datora aproape peste 60000 lei cum arată, nu i-ar datora decât 23868 lei 40 bani, sumă pe care o ține la dispoziția lui somându-l să vie la 19 August 1903 în camera porțăreilor să și-o primească, că la caz contrar îi va face proces, în ziua de 19 August s'a prezentat din partea Reginei Goldsman, E. H. Goldsman care a declarat d-lui Teodoreanu că îi oferă pentru Regina Goldsman 23868 lei 40 bani spre a 'i revinde casele, Teodoreanu a declarat că nu poate primi această sumă convenindu-i-se mai mult după cum a arătat prin somație, și la 29 August a intentat acțiunea ce face obiectul apelului de față, care i-a fost respinsă de Tribunal fiindcă apelanta la prima instanță s'a mărginit de a constata sumele pretinse de Teodoreanu ca exagerate fără a arăta pe ce 'și bazează o atare pretenție, mărginindu-se a cere o expertiză pentru constatarea quantumului cheltuielilor făcute cu restaurația caselor și fără a fi consemnat vre-o sumă de bani ;

Având în vedere că astăzi în apel apelanta susține că vânzarea ar fi făcută cu pact de răscumpărare, adică sub o condiție resolutorie după art. 1372 și urm. din cod. civ. și dânsa făcând oferta înăuntrul termenului de 2 ani, a început a 'i exercita dreptul de răscumpărare și nu era nevoie de consemnarea ofertei cum susține Tribunalul și intimatul, și fiind că crede că cheltuielile arătate de Teodoreanu că le-a făcut cu restaurarea caselor sunt exagerate, cere ca Curtea să rânduiască o expertiză pentru a constata quantumul la care să urcă acele reparații, căci clauza din declarația autenticată sub No. 1891/900 prin care spune că Regina Goldsman va fi obligată a primi compturile prezentate de Teodoreanu ca cumpărător, ar conține o condiție potestativă, care ar anula acea obligație, iar intimatul

cere respingerea expertisei ca contrarie actului intervenit între părți și întru cât nici nu să tinde a se dovedi că cu fraudă Teodoreanu ar fi urcat cheltuielile și că astăzi nici mai poate face vre-o ofertă serioasă întru cât nu se mai găsește înăuntrul termenului de 2 ani, cere respingerea reclamației ca nefundată, în specie ne fiind vorba de un adevărat pact de răscumpărare ; că în subsidiar arată că intimatul Teodoreanu și astăzi ar fi gata a 'i revinde imobilul dacă apelanta 'i-ar da tot ce a cheltuit și tot ce i se datorește, ba 'i-ar acorda și un termen de 10 zile pentru aceasta ;

Apelanta admite a i se da un termen spre a 'i plăti lui Teodoreanu dar nu atâta cât pretinde el, cât Curtea va hotărî că s'a cheltuit cu restaurarea ;

Considerând că în specie nu poate fi vorba de o vânzare cu pact de răscumpărare propriu zis, de vreme ce vânzarea s'a făcut silnic prin Tribunal fără ca între condițiile acelei vânzări să se fi prevăzut rezerva răscumpărării pentru expropriat sau în ordonanța de adjudecare, care formează titlul (actul) vânzării, căci pactul de răscumpărare fiind o facultate ce și-o rezervă vânzătorul cu ocazia vânzării constituie o adevărată condiție resolutorie a actului de vânzare, care trebuie să fie prevăzută în el (argument din art. 1372 C. civ.) ;

Că în specie vânzarea fiind făcută pur și simplu prin justiție pe cale de vânzare silnică, Teodoreanu era singur și definitiv proprietar asupra caselor adjudecate, lucru ce 'l recunoșc și expropriatele prin declarația lor de renunțare la recurs din 19 Septembrie 1903, deci nu era posibil a stipula un pact de răscumpărare propriu zis ca condiție resolutorie a vânzării și declarația lui Teodoreanu din 14 Septembrie autenticată sub No. 1891/901 nu poate valora ca o condiție resolutorie a vânzării ci ca o promisiune unilaterală a unei noi vânzări din partea cumpărătorului, la care aderând expropriatele, un nou act de vânzare va trebui să se formeze prin care să se transfere proprietatea de la cumpărător care devine vânzător la cei expropriați sau vânzători cari devin cumpărători și va trebui plătite noi taxe de mutațiune și la acest nou act de vânzare sau de mutațiune nu poate fi constrâns adjudecatarul Teodoreanu în afară de condițiunile promisiunii (declarației) sale pentru noua vânzare — căci ar fi a 'l îndatora la un ce, ce nu s'a obligat, ar fi a sfărâma convenția părților ce face legea lor — or în specie Teodoreanu s'a obligat a revinde casele cu condiție ca să i-se plătească creanța sa integral 20000 lei, cheltuieli de judecată, umărare, etc., ratele plătite la credit și cheltuielile restaurării caselor după comptul prezentat de el ce e declarat obligatoriu pentru expropriați între care e și apelanta, deci întru cât apelanta în termenul util de 2 ani nu a plătit sau măcar nu a oferit în mod serios de a plăti tot ce i se cuvine lui Teodoreanu, ea este decăzută din dreptul ce 'i acordă acea promisiune de vânzare mai ales că nici astăzi nu se oferă a plăti conform acestei convenții ;

Că, condiția din declarația de revindere, ca apelanta să întoarcă cheltuielile de restaurare a casei și atenanșelor în cesiune, după comptul de cheltuieli ce 'l va prezenta Teodoreanu, nu poate fi considerată ca o condiție potestativă, pentru că ea nu depinde de un eveniment pe care părțile contractante să-l poată după voia lor să-l facă să se întâmple sau să-l împedice, căci se recunoaște că restaurarea a fost necesară și s'a făcut cu banii lui Teodoreanu și dacă în adevăr, acele cheltuieli, n'ar fi reale cum arată prin compturile sale, ci ar fi în mod fraudulos mărite, apelanta nu avea de cât a dovedi fraudă sau dolul lui Teodoreanu, ceia ce nici s'a încercat a o alege măcar ;

Că, chiar, în ipotesa, când ar fi a se asemăna această promisiune de o nouă vânzare din partea lui Teodoreanu către expropriate, ca un pact de răscumpărare propriu zis, apelanta vânzătoare cu pact de răscumpărare pentru a se putea, după jurisprudența cea mai favorabilă

și fără consemnarea sumelor oferite, consideră că a început în termenul defipt de 2 ani a exercita dreptul său de rescumpărare și nu e decăzut din acest termen, trebuie să dovedească cel puțin că a făcut oferte serioase cumpărătorului înăuntrul acestui termen cu care acesta s'ar fi putut îndeștula de tot ce i se datorește ca preț, spese de vânzare, reparații, etc. în cât se apara învedereat că cumpărătorul cu toată oferta serioasă a vânzătorului numai din rea voință l'a împedecat pe acesta de a exercita dreptul său de rescumpărare în termen util, adică să apară că vânzătorul prin reaua lui voință îndeplinirea condițiunei resolutorie cuprinse în pactul de rescumpărare, de și plata efectivă are a i-o face în urmă peste termenul prevăzut de rescumpărare și care nu se poate prelungi de părți și nici de judecător (art. 1374, 1375, 1377 și 1014 C. civ.), jurisprudență care de alt-fel e contrară definițiunei pactului de rescumpărare dată de art. 1372 și 1377 și dă un mijloc sigur vânzătorului de a prelungi termenele;

Considerând că în specie Regina Goldsman nu numai că înăuntrul termenului de 2 ani pentru reînapoarea caselor în cestiune, nu a consemnat suma ce o datoră lui Teodoreanu, plata restaurării casei și a atenanselor ei, cum și plata ipotecei sale de 20000 lei, procentele urmând a fi reduse din chirii, cum a fost convenția dintre părți, dar nici măcar o ofertă reală și serioasă nu a făcut în termenul de 2 ani spre acoperirea tuturor acestor plăți căci oferta de 23868 lei 40 bani ce i-a făcut la portărei la 19 August 1903 prin E. H. Goldsman, nu poate fi considerată ca serioasă și eficace, căci nu acoperea nici ratele plătite la Credit, cheltuielile de judecată, plata făcută lui Hirs, ipoteca de 20000 lei, dar de unde încă și cheltuielile de restaurare a imobilului, ori cât ar fi aceste cheltuieli, apoi Regina Goldsman e constatat că e cu totul săracă, căci somația la portărei pentru așa numita ofertă și acțiunea, apelul le face în baza unui act de paupertate, și cu nimic nu a dovedit că ar fi în stare să plătească fie direct sau prin alții ceia ce datorește lui Teodoreanu, dacă în adevăr și realminte ar fi în stare să răscumpere casele de la acesta, căci când acesta în instanță în mod subsidiar i-a spus că dacă e în stare a'î plăti tot ce i se cuvine, el e gata a'î da un termen de 10 zile și ar conveni a mai perde și câte-va mii de lei din ceia ce a cheltuit el, dânsa la aceasta a răspuns că să i se dea termen, dar să plătească mai puțin de cât cere Teodoreanu, așa că această amânare și dare de termen, Curtea o găsește inutilă și ilusorie față cu starea vădită de paupertate a apelantei, mai ales că aceasta ar fi a prelungi termenul de rescumpărare în disprețul art. 1374 C. civ.;

Că, o dovadă și mai mult că apelanta Goldsman nu a înțeles a face o ofertă serioasă fie direct fie prin însărcinatul său E. H. Goldsman, care a zis că oferă în numele ei 23868 lei 40 bani lui Al. Teodoreanu în fața portăreilor, este că nu a arătat că în adevăr în acel moment avea asupra sa acea sumă, căci dacă ar fi avut-o ar fi cerut portăreilor să constate existența de fapt a acelei sume iar nu să se mulțumească să zică că oferă o atare sumă lui Teodoreanu, și apoi dacă Regina Goldsman avea puțința de a posedea o atare sumă atunci față cu sentința tribunalului care îi respinge acțiunea fiind că oferta n'a fost urmată de consemnare conform art. 604 și urm. Fr. civ. ar fi căutat să o consemne măcar în urmă spre a face să se creadă în serioșitatea cererei sale;

Că, fiind dovedit că Regina Goldsman, n'a îndeplinit obligația ce s'a luat prin acceptarea promisiunei de vânzare făcută de Al. Teodoreanu în condițiunile și termenul stipulat prin ea și care nu conține nimic de ilicit, și nici măcar o ofertă serioasă lipsită de consemnație, nu a făcut în acești 2 ani, urmează că ea trebuie să fie considerată ca decăzută din dreptul său de răscumpărare și ca atare inutilă ori-ce amânare sau rânduire de expertise—expertise care ar fi contrarie spiritului și condițiilor din declarația autenticată sub No.

1891/901—decă față cu cele ce preced apelul Reginei Goldsman, urmează a fi respins și sentința tribunalului confirmată.

(ss) I. I. Vranceanu, Eug. Donici, D. Sofian, G. N. Buzdugan, T. Crivăț.
Grefier (s) V. G. Vrabie

Observație.—Veđi asupra vânzării cu pact de răscumpărare, D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, t. VIII, p. 768 urm.; Pand. fr., t. 59 (ultimul volum, de curind apărut), V^o Vente, 2712 urm. (N. R.)

TRIBUNALUL JUDEȚULUI BOTOȘANI

Audiența de la 20 Martie 1902

Președenția d-lui C. BOTEZ, Judecător

Eugenia Szep cu Sub. Lt. Constantin Gheorghiu

Daune.—Dacă, deosebit de prejudiciu material există și prejudiciu moral.—Dacă persoana care a cauzat un asemenea prejudiciu moral, e ținut al repara.—Promisiuni de căsătorie.—Daunele morale ce pot să rezulte din neexecutarea promisiunei.—(Art. 998 C. civil).

După dispozițiunile art. 998 C. civil, acel ce cauzează altuia un prejudiciu e dator a-l repara, și acest prejudiciu poate fi nu numai material, dar și moral, care câte o dată e însă incalculabil;

Ast-fel, bărbatul care, prin întrebuințare de diferite manopere și promisiuni, determină pe o fată de a avea împreună relațiuni sexuale, în urma promisiunilor formale că o va lua în căsătorie, angajament de care însă dânsul nu s'a ținut, prin acest fapt, cauzează fetei o daună morală pe care, în temeiul sus arătatului text de lege, bărbatul e dator a o repara.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea intentată de d-na Eugenia Szep contra d-lui Sub-Locotenent Constantin Gheorghiu, al cărui obiect e condamnarea numitului la plata sumei de lei 20000 drept daune;

Având în vedere susținerile părților și actele produse de reclamantă în dovedirea reclamației sale, întemeiată pe motivele că pârâtul întrebuințând manopere frauduloase, și în urma promisiunilor formale ce i-a făcut că o va lua în căsătorie, a determinat-o să aibă împreună relațiuni sexuale, fără ași ține în urmă această promisiune;

Având în vedere că reclamanta, în dovedirea acestor fapte a prezentat un număr de scrisori și declarațiuni emenate de la pârât, din care se constată următoarele: Prin scrisoarea din 3 Octombrie 1899, adresată reclamantei, acesta se referă la un jurământ ce i-a făcut cu privire la relațiunile dintre amândoi, zicând între altele: «M'am ținut de jurământ și l'am păstrat. Prin dovada din 2 Ianuarie 1900, scrisă și subscrisă de pârât, reînoște promisiunea dată reclamantei că o va lua de soție când va pune tresa de căpitan. Prin scrisoarea dată la 20 Februarie, îi face aceiași afirmare în următorii termeni: «Ți-am spus și ți-o spun că tu ești a mea și eu al tău», iar în alt loc îi scrie «Dacă îți faci inimă rea, o să fie mai rău pentru tine; o să slăbești, o să îmbătrânești fără vreme, și eu draguțul tău băiat voi rămânea tânăr». Prin scrisoarea din 7 Martie 1900, se exprimă cu cuvintele: «ași fi un om de nimic dacă nu mi'ăș ținea jurământul ce l'am făcut în fața ta și a lui Dumnezeu». Prin scrisoarea din 8 Martie 1900, adaugă între altele următoarele: «pentru unul care poartă cu drag epotele și un credincios slujbaş al lui, e o rușine a nu-și ține cuvântul, mai departe: «Un om cu caracter și aceasta fiind calitatea cea mai mare, a unui oficer și în general al unui ostaș, nu trebuie să plece capul ori-ce i-ar sta în cale, onoarea dată cuiva și nesatisfăcută atrage după sine un desnodământ etc., etc». Prin scrisoarea din 12 Martie 1900, pârâtul consequent acestor jurăminte și asigurări, face cunoscut iubitei lui, să-și

comande chiar inelele de nuntă. În timpul acestora, reclamanta, rămânând însărcinată, pârâtul prin scrisoarea din 15 Martie și 8 August 1900, se interesează de starea ei de mamă, iar această din urmă scrisoare o termină zicând: «să ne trăiască băiatul», sosind epoca când reclamanta trebuie să devină mamă, iar tot atunci pârâtul, care se găsea în garnizoana Tecuci, unde făcuse cunoștința reclamantei, fiind strămutat la Botoșani, face alte două declarațiuni de astă dată înaintea oficerului Stărei Civile în orașul Tecuci, declarând în cea cu data de 9 August 1900, că copilul de sex masculin care s'a născut din reclamantă e al său, că'l consideră ca legitim, rămânând a face în urmă și actele cuvenite de căsătorie și a subscris în actele și registrele cu care vor fi necesare;

Din momentul strămutării sale la Botoșani, pârâtul își schimbă bunele dispozițiuni ce arătase până în acel moment reclamantei și, la stăruințele ei, repetate de a o ajuta, fiind lipsită de mijloace și de a 'și ține cuvântul dat prin scrisoarea din 29 Octombrie 1900, între altele îi scrie: «Ce voești de la mine, mă știi că n'am mulți bani și afară de aceasta nici nu pot a te lua». Și mai deaparte: «Dă copilul de suflet și fă ce vrei» etc. Această declarațiune 'i-o repetă din nou într'o altă scrisoare nedată, scrisă în termeni și mai răi, care începe cu cuvintele. «De înțeles eu cred că nu am înțeles, dar d-ta ești o creatură care nu voești să te înțelegi; vezi foarte bine că de luat nu pot să te iau, de trăit cu d-ta nici atât».

În urma acestei atitudine a pârâtului, cu totul contrarie sentimentelor ce arătase nu mult înainte reclamantei, acesta din urmă se tângue Comandantului garnizoanei din care acesta face parte, care, prin adresa No. 145 din Martie 1901, intervine către Comandantul garnizoanei Tecuci, spre a face cunoscut reclamantei că pârâtul a consimțit a-i plăti câte 30 lei lunar pentru întreținerea copilului. Pârâtul însă nu se ține nici de această îndatorire ceea ce a determinat pe reclamantă a-l acționa în judecata acestui tribunal;

Având în vedere că din toate aceste scrisori și acte rezultă până la evidență, că pârâtul la o dată care corespunde datei concepțiunii copilului (vezi scrisoarea din 3 Octombrie 1899), prin jurămintele ce a făcut reclamantei că o va lua în căsătorie, a determinat-o să aibă împreună relațiuni sexuale, fără a se ține însă în urmă de cuvântul dat; că jurămintele făcute pentru a 'și putea atinge acest scop, constituiesc prin ele însăși, niște manopere îndestulătoare pentru a presuma că fără întrebuințarea lor reclamanta nici odată n'ar fi consimțit la pierderea onoarei sale, pentru garantarea căreia pârâtul a făcut apel până și la onoarea lui de militar; că dar, e stabilit ca nu mai surprinzând buna credință a reclamantei, numitul a putut ajunge la rezultatul ca aceasta să 'și sacrifice onoarei ademenită fiind de asigurările făcute într'una de pârît că o va lua în căsătorie, ne putând fi admis că fără aceste asigurări făcute în niște scrisori de un lirism atât de înflăcărat, reclamanta să fi consimțit la jertfirea pentru tot da'una a considerațiunii și onoarei de care trebuia să se bucure în societate, dată fiind mai cu seamă și pozițiunea ei de fată lipsită de mijloace materiale;

Având în vedere că, în temeiul art. 998 din cod. civ., acel ce cauzează un prejudiciu altuia e dator a-l repara; că acest prejudiciu poate fi nu numai material dar și moral, care câte o dată e incalculabil: că întru cât pârâtul, prin faptul său, a cauzat o daună morală reclamantei, e ținut în temeiul acestui text a o repara; că apreciind această daună după condițiunea și starea părților, trib. o fixează la suma de 3000 lei;

Că, dar, acțiunea cată a se admite ca justă și întemeiată în parte;

Pentru aceste motive, tribunalul, admite în parte reclamațiunea, etc.

(ss) C. Botez, V. Andreescu.

p. Grefier (s) N. Codreanu.

Observație. — Sentința tribunalului Botoșani ce publicăm astăzi este juridică. Este, în adevăr, de principiu că dauna cauzată printr'un delict sau quasi-delict, poate fi nu numai materială, dar și morală. Daunele morale joacă mai ales rol în materie de seducțiune și de promisiuni de căsătorie. În adevăr, de și promisiunile de căsătorie sunt nule, ca unele ce se întemeiază pe o cauză ilicită și contrară ordinei publice, totuși, este generalmente admis atât în doctrină cât și în jurisprudență, că ruperea unei promisiuni de căsătorie, fără nici o cauză binecuvîntată, poate da loc la o acțiune în daune, mai cu seamă când asemenea promisiune întrebuințată ca mijloc de seducțiune, a fost cauza determinantă a relațiilor iligetime și a constituit baza manoperelor întrebuințate de autorul ei, față cu o femeie care a devenit grea și care, din această pricină, a suferit o daună materială sau morală. Dauna materială va consista în cheltuelile făcute de viitorul soț părăsit, cheltueli de drum, presenturi și altele; iar dauna morală, în atingerea onoarei și reputației sale, mai ales, când neșinerea proiectului de căsătorie este faptul bărbatului. Vezi asupra tuturor acestor chestiuni, D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, t. V, p. 140, 141, 459, 460, și numeroasele autorități române și străine citate acolo.

(N. R.)

Bibliografii

A apărut, în Editura «Curierului Judiciar», Ediția II **Noul Cod de Procedură civilă**, adnotat de d-l Ioan P. Sinescu, Consilier la Curtea de apel Craiova, coprinzând: Modificările până în prezent, cu Desbaterile parlamentare și cu toată jurisprudența Curților și Tribunalelor de la 1870, până în Iunie 1905, și se află de vânzare la Ziarul «Curierul Judiciar», Calea Rahovei 5, București, unde este depositul general.

Prețul 4 lei exemplarul broșat, și 5 lei legat elegant în pânză și 6 lei în piele.

Se expediază la ori-ce cerere, contra valoare: mandat sau ramburs.

* * *

Va apare la 1 Martie 1906

A doua edițiune (3 volume, format mărit)

Complectată și considerabil înăvuită cu numeroase adnotațiuni practice și de jurisprudență, de concordanță între Coduri și legi, diferențe între textul român și străin, corelațiuni de articole, textul vechiu al articolelor modificate, circulări ministeriale, expunerii de motive, indexe alfabetice, etc.

CODUL GENERAL AL ROMÂNIEI

(Codurile, legile și regul. uzuale în vigoare)

1855—1906

de

G. HAMANGIU

Procuror la Curtea de apel din Iași

Această nouă edițiune, va cuprinde toate modificările făcute Codurilor și legilor, și aducerea la curent a întregii legislațiuni. Volumul I va cuprinde la finit și textul legiuirilor vechi: *Codurile Ipsilante, Caragea, Calimach și Regulamentele organice.*